

Tartu Ülikool

Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond

Eesti ja üldkeeleteaduse instituut

Eesti keele osakond

Merily Šmidt

SUHTUMINE TEKSTI AUTORISSE KEELEVIGADE PÕHJAL

Bakalaureusetöö

Juhendaja Liina Lindström

Tartu 2018

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Keelevigadesse suhtumine	7
1.1. Keelevigade definitsioonid	7
1.2. Varasemad uurimistööd keelevigadesse suhtumise kohta	8
1.2.1. Keelevigade uurimisest Eestis	8
1.2.2. Keelevigade uurimisest mujal	9
1.2.3. Keelevead ja sugu	11
2. Materjal ja meetod	14
2.1. Materjal	14
2.2. Meetod	14
2.2.1. Katse	15
2.3. Valim	16
3. Tulemused	18
3.1. Vigadeta ja vigadega kuulutustele antud hinnangute erinevus	19
3.2. Eri tüüpi vigadega kuulutustele antud hinnangute erinevus	21
3.3. Eri kuulutustele antud hinnangute erinevus	23
3.3.1. Täheortograafiavigade kategooria	25
3.3.2. Trükivigade kategooria	27
3.3.3. Tühikuvigade kategooria	30
3.4. Naiste ja meeste antud hinnangute erinevus vigadega ja vigadeta kuulutustele ...	33

3.4.1. Naiste ja meeste antud hinnangud veatüübi tasemel.....	34
Kokkuvõte.....	39
Kirjandus.....	43
Attitudes towards authors based on spelling errors. Summary.....	47

Sissejuhatus

Bakalaureusetöös uurin, kas keelevigade esinemine eestikeelses tekstis kujundab arvamust kirjutaja kohta, ning kui kujundab, siis kuidas. Töö eesmärk on selgitada, kas keelevigade olemasolu mõjutab inimesest arvamuse kujundamist ning millist tüüpi vigade puhul on potentsiaal negatiivseks hoiakuks suurem. Sealjuures võtan arvesse ka sugu: uurin, kas naised ja mehed suhtuvad eksimustesse erinevalt.

Eestis on sarnasel teemal kirjutatud vähemalt kaks bakalaureusetööd: Riin Senkel (2016) võttis oma töös aluseks Facebooki ostu-müügigrupi kuulutused, Laura Kivijärv (2017) aga tööle kandideerimise tekstid. Mõlemad uurisid inimeste suhtumist keelevigadesse, samas ei puudutanud kumbki neist sooaspekti. Niisiis ei ole Eestis minu teada varem uuritud, kas naised on keelevigade suhtes tundlikumad kui mehed või vastupidi. Oma töös püüan leida vastused järgmistele küsimustele.

1. Kas keelevigade olemasolu mõjutab arvamuse kujundamist?
2. Milliste vigade puhul on potentsiaal negatiivseks hoiakuks suurem?
3. Kas keelevigadesse suhtuvad kriitilisemalt naised või mehed?

Teema on oluline, sest internetisuhtluse levikuga kirjutatakse aina rohkem, mistõttu paistavad keelenormingutest kõrvale kaldumised paremini välja. Kirjalikult on suhtluskaaslastel üksteisest keerukam aru saada, kuid tänapäeval suheldakse aina enam just nimelt kirjapandud teksti teel. Silmast silma suhtlusel väljendatakse end ka kehakeele, hääletooni ja muu sellisega, kirjalikus tekstis niisugune võimalus puudub. Kirjalikus suhtluses kujundame arvamuse autori kohta tema kirjutatud teksti põhjal. Vigadega või vigadeta kirjutamine on seega üks vähestest parameetritest, mille põhjal vestluskaaslast veebis hinnata saab – seetõttu on oluline, et endast hea mulje jätmiseks keelt korrektselt pruugitaks.

Anni Oja (2010: 17) on välja toonud erinevuse interneti- ja suulise suhtluse vahel: „Internetis on palju aga seetõttu teisiti, et suulist suhtlust pannakse kirja ning seega on

kirjutamise ja kõnelemise enda tähenduspiir nihkunud, kirjutamine ei esinda enam ainult reeglipõhist normeeritud keelevarianti.“ Kuna internetitekstides on palju suulise kõne jooni, siis piirid hägustuvad: internetis suheldes on võrreldes tavasuhtlusega keerulisem otsustada, millist keelt sobiks kasutada (Oja 2010: 17). Tihti arvatakse, et internetis suheldes võib ka elementaarseid kirjareegleid eirata, kuid varasematest uuringutest on selgunud, et kirjutamisviis kujundab inimesest eelarvamuse, mis ebakorrekse keelekasutuse puhul võib osutada takistuseks näiteks ebavajaliku eseme müümisel (vt nt Senkel 2016). Varnhagen jt (2009) leidsid oma uurimuses, et netikeele kasutajad ei ole üleüldiselt halvemad kirjutajad, kuid on selge, et inimestel on raske mõista, et ka Facebooki seinale ebakorrektselt kirjutamine võib nende mainet mõjutada.

Keelevigade rolliga maine kujundamisel on tegelenud mitmed uurijad, sooaspekti puudutavaid uurimusi on samuti üsna palju. Plante jt (2009) uurimusest selgus, et keelte õppimine on õpilaste arvates naiste ala, Riitta Korhonen ja Hanna Lappalainen artiklist (2013) aga, et naised muretsevad soome keele muutumise pärast enim. Isikliku arvamuse põhjal ja varasemate töödega tutvumise tulemusena püstitan järgmised hüpoteesid.

1. Keelevigadega tekstide autorid saavad negatiivsemad hinnangud kui vigadeta tekstide autorid.
2. Eri tüüpi õigekeelsusvigadesse suhtutakse erisuguselt: täheortograafiavead on häirivamad kui trüki- ja tühikuvead.
3. Naised on vigade suhtes tundlikumad kui mehed.

Analüüsitava materjali kogumiseks valin ajalehes avaldamiseks loodud keeleteoimetamata kuulutuste seast tüüpilisemad ning lisan sinna sageli esinevaid vigu kolmest erinevast tüübist: tühikuvead, trükivead ja täheortograafiavead. Töö eesmärk ei ole teada saada, kas ajalehekuulutused peaksid olema korrektselt kirja pandud, sest ajalehetoimetustes töötavad korrektorid ja keeleteoimetajad, kes enne lehe avaldamist keelt ühtlustavad. Selle töö peamine eesmärk on uurida keelevigadesse suhtumist. Ajalehekuulutused on keelevigadesse suhtumise uurimiseks sobiv vorm, sest need on piisavalt lühikesed uurimaks, kas inimesed vigu märkavad. Ühtlasi saab lühikeste ajalehekuulutustega

väljastada teksti üldisest tonaalsusest või stiilist tulenevaid hoiakuid, mis pole otseselt seotud vigadega.

Uurimistöö eesmärgini jõudmiseks teen küsitluse, milles palun vastajatel hinnata 12 lühikest ajalehekuulutust. Vastuste analüüsimisel võrdlen uurimisküsimustest tulenevalt omavahel trüki-, tühiku- ning täheortograafiavigadele antud hinnanguid ning seda, kuidas erinevad naiste ja meeste vastused. Valimisse kuuluvad enamasti kuni 30-aastased inimesed, kellest suurema osa moodustavad üliõpilased.

Bakalaureusetöös on kolm peatükki. Esimeses tutvustan varem samal teemal kirjutatud uurimistööde tulemusi, teises peatükis kirjeldan bakalaureusetöö meetodit, materjali ja valimit. Kolmandas peatükis analüüsin katse tulemusi ja teen järeldusi nii eri veatüüpe kui ka vastajate sugu arvesse võttes.

1. Keelevigadesse suhtumine

1.1. Keelevigade definitsioonid

Keeleseaduse (2011) järgi peab ametlik keelekasutus vastama eesti kirjakeele normile, kuid tekstides, millele ametliku keelekasutuse nõuet ei esitata, aga mis on samuti avalikkusele suunatud, peab järgima keelekasutuse head tava. Viimane eeldab samuti kirjakeele normi järgimist, kuid lubab sellest kõrvale kaldumist. Keeleseaduse (2011) §-s 4 lg 2 defineeritakse kirjakeele normi mõiste: „Kirjakeele normi all mõistetakse õigekirjutuslike, grammatiliste ja sõnavaraliste normingute ja soovitude süsteemi.“

„Eesti keele seletavas sõnaraamatus“ (2009) defineeritakse *keeleliga* kui eksimust keelereeglite vastu, *viga* kui eksimust reegli, normi, standardi, fakti vms vastu. Anna Verschiku artiklist „Viga! Viga? Viga ...“ (2002) selgub, et kirjanduses, kus käsitletakse teise keele uurimist, tehakse mõistetel *viga* ja *eksitus* vahet. Eksituseks peetakse emakeelse kõneleja puhul keelevääratust või mitte-emakeelse kõneleja puhul oskamatus keelt konkreetsel juhul kasutada. Viga aga viitab sellele, et keeleõppija ei tea, mis on õige. Viga on fundamentaalsem kui eksitus. (Verschik 2002: 76)

Oma bakalaureusetöös toetun keelevea mõiste kasutamisel keeleseaduse ja sõnaraamatu definitsioonile, et keeleliga on õigekirjutuslike, grammatiliste ja sõnavaraliste normingute ja süsteemide mittejärgimine, lihtsamini sõnastatuna eksimus keelereeglite vastu.

Töös vaatlen kolme tüüpi keelevigu: täheortograafia-, trüki- ja tühikuvead. Täheortograafia sisaldab EKK (2007) järgi eesti keele häälikute kirjas märkimise reeglid. Täheortograafiavigade all on siinses töös vaadeldud üksikute häälikute ebakorrektselt kirjas märkimist, katsealustel paluti hinnata veaohlikke sõnu (nt *dušš* – **duss*). Trükiviga on tippimisel tekkinud viga, kus näiteks kiire kirjutamise või teksti kontrollimata jätmise tõttu on segamini läinud kõrvuti asetsevad tähemärgid (nt *kollaste* – **kollatse*), jäänud mõni täht puudu (nt *soovin* – **soovn*) või vastupidi lisandunud ebavajalik lisatäht (nt *tootmisosakonnas* –

**tootmisosakonnas*). Tühikuvigadeks liigitatakse siinses töös vead, kus on eksitud eesti keeles tühiku kasutamise reeglite vastu. Fikseeritud reegleid tühiku kasutamise kohta leidub näiteks „Eesti keele käsiraamatus“ (2007). Bakalaureusetöös paluti katsealustel hinnata kuulutusi, kus tühik oli puudu (nt pärast punkti), tühik oli pandud valesse kohta (nt enne punkti) või kus tühikuid oli liiga palju (nt kolm tühikut pärast koma).

1.2. Varasemad uurimistööd keelevigadesse suhtumise kohta

Selles peatükis annan ülevaate mõnest varem kirjutatud uurimistööst, kus on käsitletud keelevigade rolli autorist arvamuse kujundamisel. Teemat on uuritud nii keeleteaduse kui ka psühholoogia vaatevinklist Eestis ja mujal maailmas. Esimeses ja teises alapeatükis kirjeldan vastavalt Eestis ja välismaal varem tehtud uurimusi ning kolmandas alapeatükis on ülevaade ka sellest, kuidas on seostatud omavahel keelt ja sugu.

1.2.1. Keelevigade uurimisest Eestis

Eestis on suhtumist keelevigadesse uurinud näiteks Riin Senkel ja Laura Kivijärv. Selgitamaks, kuidas keelevead tekstis autorile antavat hinnangut mõjutavad, võttis Riin Senkel oma bakalaureusetöös (2016) aluseks Facebooki gruppide kolm abipalvet ja kolm müügikuulutust. Töös korraldati katse, kus lasti (enamasti) üliõpilastel hinnata vigadeta, kokku- ja lahkukirjutamis- ning täheortograafiavigadega tekste (Senkel 2016: 10–13). Küsitlusele vastajatel paluti 7-pallisel Likert-tüüpi skaalal hinnata, kui usaldusväärseks, meeldivaks ja intelligentseks nad abipalujat või müüjat peavad. Ühtlasi pidid katsealused vastama, kui suure tõenäosusega nad müüjalt midagi ostaks või abipalve puhul abivajajat aidata sooviks. (Samas: 11) Tulemustest selgus, et õigekeelsusvigadega tekste hinnatakse negatiivsemalt kui vigadeta tekste, samas aktsepteeritakse kokku- ja lahkukirjutamisvigu rohkem kui täheortograafiavigu: täheortograafiavigadega tekstidele anti madalamad hinnangud kui kokku- ja lahkukirjutamisvigadega tekstidele (samas: 35–36). Ortograafiavead

mõjutasid katses osalenute hinnangut nii teksti autori intelligentsuse kohta kui ka nende valmisolekut abivajajat aidata või müüjalt toode osta (samas: 38).

Laura Kivijärve bakalaureusetöös (2017) võeti keelevigadesse suhtumise uurimise aluseks tööle kandideerimise tekstid: näiteks CV-d, motivatsioonikirjad, kaaskirjad, e-kirjad. Keelevigadesse suhtumise välja selgitamiseks tegi autor nelja värbajaga intervjuu. (Kivijärv 2017: 16) Uurimistöös selgus, et värbajate jaoks on CV-de keeleline korrektsus oluline ning kui kandidaate on mitu, võib välja langeda just see, kes on teinud palju keelevigu (samas: 19). Nagu Riin Senkeli töös (2016), selgus ka Laura Kivijärve tehtud intervjuudest, et täheortograafiavead on häirivamad kui muud vead. Kirjutajast halvemat muljet jätavad ka lohakusvead, samas interpunktsioonivigu nii ränkadeks ei peeta. (Kivijärv 2017: 20–21) Kuigi eesti keelt mitte emakeelena kõnelejate tehtud vigadesse suhtutakse üldiselt leebemalt, võetakse arvesse ka ametikohta, kuhu kandideeritakse (samas: 23). Uurimistöös korraldati ka katse, kus paluti hinnata algustäheortograafia- ning tühikuvigadega tekste, sest just niisuguseid vigu pidasid värbajad häirivaks, kusjuures tühikuvigu peeti peamiseks kandideeri lohakuse märgiks (samas: 25). Laura Kivijärve töö katsest selgus, et vigadeta tekstide autoreid peetakse intelligentsemaks ja hoolsamaks kui vigadega tekstide omi (samas: 28).

1.2.2. Keelevigade uurimisest mujal

Välismaised autorid on Eesti autoritega võrreldes keelevigu rohkem uurinud. Connie K. Varnhagen ja Lauren Figueredo (2005) leidsid, et keelevead mõjutavad arvamust tekstikirjutajast ka siis, kui tekst on enne spelleri kontrollitud, ning et vigade põhjal hinnatakse ka teksti autori oskusi. Uuriti, kas spelleri kasutamine mõjutab tööle (praegusel juhul esseele) antavat hinnangut. Selle uurimuse katseisikud olid tudengid, kes pidid lugema esseesid, millesse oli lisatud näiteks häälduse järgi kirja pandud, kuid ortograafiliselt ebakorrektsid sõnu (Varnhagen, Figueredo 2005: 446). Esseedele lisati ka info selle kohta, kas spellerit kasutati või mitte: esseed jaotati kolme gruppi, kus ühele lisati juurde mäрге, et spellerit kasutati, teisele, et spellerit ei kasutatud, ning kolmandale ei lisatud infot spelleri kasutamise kohta üldse (samas: 447). Osalised tõid välja, et kuigi speller võib töö

vormistamisel olla abiks, on teksti autor siiski lõpp-produkti eest vastutav, mistõttu peaks ta kirjutise hiljem läbi lugema (samas: 452). Katsesest selgus, et inimesed hindavad kirjaoskuse põhjal kirjutaja võimeid ning peavad korrektselt kirjutajat intelligentsemaks (samas: 455). Küsitlusele vastanutest 92% olid nõus, et essee lõppversioonis ei tohiks olla kirjavigu (samas: 453).

Filip Devos (2015) on keelevigadesse suhtumist uurinud hollandi ja flaami keele põhjal. Uurimisküsimustele vastamiseks korraldati küsitlus, kus paluti õpetajatel ja kontrollgrupil (mis esindas üldist populatsiooni ehk küsitlusele vastasid mitteõpetajad) Likert-skaalal hinnata kaht vealiiki: ortograafiareeglite rikkumised (nt algustäheortograafiavead) ja mäluga seotud vead (nt *c/k* korrektne kasutus) (Devos 2015: 7397–7398). Selle uurimuse järgi ei ole õpetajad mitteõpetajatest keelevigade suhtes tundlikumad – küll aga on rangemad keeleõpetajad, eriti just emakeeleõpetajad (samas: 7401). Rangemalt hinnati mäluga seotud vigu (samas: 7399), mille alla kuuluvad ka siinses töös käsitletavat täheortograafiavead.

Rachel M. Schloneger (2016) on uurinud, kuidas hinnatakse autori intelligentsust, kui tekstis on keelevigu. Uurimuse käigus lasti katseisikutel lugeda lühikest teksti, vastata mõnele küsimusele selle kohta ja hiljem märkida ära kõik tekstis esinenud vead. Tekste oli kolme tüüpi: esimeses polnud ühtegi viga, teises oli viis ning kolmandas kümme viga. (Schloneger 2016: 7–8) Nagu paljud teised keelevigade uurijad, tõestas ka Schloneger, et keelevigade esinemine tekstis mõjutab selle autorist kujunevat muljet negatiivselt. Samuti leidis ta, et katseisikud, kes märkisid tekstis ära rohkem vigu, hindasid teksti kirjutajat halvema hindega kui need, kes leidsid tekstist vähem vigu. Intelligentsustki hinnati kõrgemalt teksti puhul, kus ei olnud ühtegi viga (võrreldes nende tekstidega, kus oli kas viis või kümme viga). (Samas: 11–12)

Jane A. Vignovic ja Lori Foster Thompson (2010) uurisid e-kirjade abil, milline roll on õigekeelsusel, kui hindajatel ei ole taustinformatsiooni näiteks vigaselt kirjutaja kohta. Uuriti õigekirjavigu (mida inglise keele speller ei tuvastaks) ning grammatikavigu (nt mitmuse vorm kohas, kus peaks kasutama ainsuse vormi) (Vignovic, Thompson 2010: 269). Uurimuse tulemused näitasid, et e-kirjades esinevad keelevead mõjutavad kirjasaatja intelligentsusele ja

muudele isikuomadustele antavat hinnangut negatiivselt, aga kui hindajad teavad, et e-kirja saatja on näiteks välismaalane, ei seostata vigu niivõrd teksti autori intelligentsusega, küll aga usaldusväärseusega (sammas: 271).

Suhtumist teksti autorisse keelevigade põhjal on uurinud veel mitmed välismaised autorid, näiteks on lisaks enne kirjeldatud töödele uuritud ka keelevigade ja kognitiivsete võimete vahelist seost (vt Kreiner jt 2002), interneti tootearvustuste kasulikkuse seost arvustaja kirjastiiliga (sh keelevead) (vt Schindler, Bickart 2012) ja keelevigu e-poodide tagasisides (vt Stiff 2012).

1.2.3. Keelevead ja sugu

Seost keele ja soo vahel on samuti varem uuritud. Sotsiolingvistilisi uuringuid, mis sugudevahelisi erinevusi käsitlevad, on tehtud juba alates 1970ndate algusest (Wodak, Benke 1997: 127). Esimene uurija, kes sugu (ingl nii *gender* kui ka *sex*, mis tähenduse poolest veidi erinevad) tähtsa sotsiolingvistilise muutujana nägema hakkas, oli William Labov (sammas: 133). Tema 1990. aasta uuring käsitleb enamasti küll sugudevahelisi erinevusi, mis väljenduvad fonoloogiatasandil, kuid ta annab võimaliku põhjuse, miks naised meestest standardsemat keelt kasutavad: oma sotsiaalse positsiooni hoidmiseks ja tõestamiseks on nad väljendusrikkamad ning toetuvad rohkem sümboolsele (ehk keelele), sest neil on meestest vähem (materiaalset) võimu (Labov 1990: 214).

Plante jt (2009) uurisid soostereotüüpe. Koostati küsimustik, millega sooviti kindlaks teha keeleõppe ja matemaatikaga seotud stereotüüpe. Katses osalesid Kanada õpilased 6., 8. ja 10. klassist. (Plante jt 2009: 389) Uurimusest selgus, et keelte õppimine on nii nais- kui ka meessoost õpilaste arvates stereotüüpselt naiste ala (sammas: 391, 400). Kuigi varem on matemaatikas pigem poisse soositud, siis kõnealuse uurimuse järgi ei ole see soostereotüüp enam asjakohane (sammas: 402). Naiste ja keeleõppe vahelist sobivust peavad õpilased siiani paremaks kui meeste ja keeleõppe: niisugune tulemus võib põhjendada ka seda, miks mehed õpivad ülikoolis keelega seotud aineid vähem (sammas: 400).

Riitta Korhonen ja Hanna Lappalainen kirjutavad artiklis „Kieli muuttuu – rikkautta vai rappiota?“ (2013) uurimusest, mis soomlaste seas korraldati. Küsitlusele vastajatel paluti hinnata, kui palju nad soome keele muutumise pärast muretsevad. Just naised tunnistasid enim muret: naistest muretsesid 54%, meestest 40% (Korhonen, Lappalainen 2013). Seetõttu võiks eeldada, et naised peavad keelelist korrektsust olulisemaks ja panevad keelevigu rohkem tähele.

Ali Asghar Ahmadishokouh ja Muhammed Parviz (2015) on uurinud, kas pärsia emakeelega mees- ja naissoost õpilased teevad ingliskeelset teksti kirjutades erinevaid vigu ning kas nende kirjutamisoskus on samal tasemel. Viiekümnel õpilasel paluti kirjutada 100–120-sõnaline tekst (Ahmadishokouh, Parviz 2015: 2437). Analüüsi tulemused näitasid, et statistiliselt on tüdrukute ja poiste kirjutamisoskus erinev ning üldiselt on katse naisosalejate tulemused paremad. Küll aga ei leitud spetsiifilisi sugudevahelisi erinevusi selles, missuguseid vigu mitte-emakeeles tehakse. (Samas: 2438–2439)

Varasemate uurimistööde tulemuste põhjal püstitasin ka siinse bakalaureusetöö hüpoteesid. Sissejuhatuses välja toodud hüpoteesid on järgmised.

1. Keelevigadega tekstide autorid saavad negatiivsemad hinnangud kui vigadeta tekstide autorid.
2. Eri tüüpi õigekeelsusvigadesse suhtutakse erisuguselt: täheortograafiavead on häirivamad kui trüki- ja tühikuvead.
3. Naised on vigade suhtes tundlikumad kui mehed.

Esimene hüpotees, et keelevigadega tekstide autorid saavad negatiivsemad hinnangud kui vigadeta tekstide autorid, on mitmes varem koostatud töös kinnitust saanud. Ka teise hüpoteesi („Eri tüüpi õigekeelsusvigadesse suhtutakse erisuguselt: täheortograafiavead on häirivamad kui trüki- ja tühikuvead.“) püstitasin eelnevatele töödele toetudes: näiteks Filip Devose (2015), Laura Kivijärve (2017) ning Riin Senkeli (2016) töödest selgus, et eri tüüpi keelevead mõjuvad inimestele erinevalt. Hüpotees, et naised on vigade suhtes tundlikumad kui mehed, põhineb eelnevatest hüpoteesidest rohkem oma arvamusel, küll aga on mitmed autorid (vt nt

Plante jt) katsete käigus leidnud, et naised on meestest stereotüüpselt keeltes võimekamad. Samuti on leitud, et naistel on olnud vähem materiaalsel võimu, mistõttu püüavad nad oma positsiooni näitamisel rohkem toetuda sümbolitele (keel) (Labov 1990) – sellest tulenevalt panevad nad ehk ebakorrektselt keelekasutust ka rohkem tähele. Need tulemused annavad põhjust eeldada, et naised on keelevigade suhtes tundlikumad.

2. Materjal ja meetod

2.1. Materjal

Bakalaureusetöö küsitluse tekstid on ajalehekuulutused, mis pärinevad ajalehte saadetud kuulutuste korrigeerimata materjalist. Ajalehetoimetuses töötavad korrektorid jagasid minuga kuulutusi, mis nendeni läbi internetiportaali jõudnud olid – seega on selle bakalaureusetöö algne tekstimaterjal parandusteta ja otse lehelugejate kirjutatud. Kuulutusi on 12: iga veatüüpi (täheortograafiavead, tühikuvead ja trükivead) kohta neli lühikest teksti.

Kuulutused, mida uurimuses osalejad hindama pidid, ei ole ajalehte saadetud kuulutustega identsed. Vigadega kuulutustele lisasin kas täheortograafia-, tühiku- või trükivigu, võttes eeskujuks need vead, mis ajalehte saadetud kuulutustes päriselt esinesid. Iga veatüüpi kohta on tehtud neli teksti, hinnati nende vigadeta ja vigadega versioone. Kõikides ebakorrektes tekstides on kaks sama tüüpi viga (nt kaks tühikuviga), ühes tekstis mitut eri tüüpi viga ei esine. Ajalehekuulutustele omane eripära – kuulutaja telefoninumber teksti lõpus – on anonüümsuse tagamiseks kõikides kuulutustes muudetud (nt *Tel 1234 5678*). Seda teadsid ka katses osalejad – vastasel juhul oleks ebaloomulik telefoninumber võinud hakata hindamise tulemusi mõjutama (eriti just usaldusväärse hinnangut).

Kuulutuse formaadi valisin seetõttu, et see on üsna lühike ja tabav, mistõttu ei hakka näiteks sisu ega stiil ja kohmakas sõnastus hindamisel liigset mõju avaldama. Samas pidin jälgima, et kuulutused oleksid piisavalt pikad, et sinna kaks sama tüüpi viga ära mahuks.

2.2. Meetod

Bakalaureusetöös kasutan töö teemast tingituna katselist meetodit, sest keeleteaduses enam kasutatava korpusanalüüsiga ei saaks keelde suhtumist uurida. Jane Klavani jt (2013: 17–18) järgi on ainsad objektiivselt mõõdetavad tulemused just katsetulemused, sest

näiteks enesevaatluse meetodil saadud tulemused ei esinda kogu populatsiooni (samas ei ole selle bakalaureusetöö eesmärk esindada kogu populatsiooni, vaid pigem teatud vanuses inimgrupp). Ka katselisel meetodil on miinuseid. Kui vaatluse käigus saadud andmed on pigem loomulikust keskkonnast, siis katse loob ebaloomuliku olukorra, mis kohati kindlasti tulemusi mõjutab (Jürine jt 2013: 86). Katselist meetodit on kasutanud mitmed eesti- ja välismaised uurijad (vt nt Senkel 2016, Devos 2015), kes on uurinud niisuguse lähenemisviisiga minu tööga sarnaseid teemasid. Katsega saab siinses bakalaureusetöös uurida, kuidas inimesed keelevigadesse suhtuvad ja kuidas vastaja sugu ning keelevea tüüp hinnangut mõjutavad.

2.2.1. Katse

Katse on koostatud Google'i keskkonnas. Iga küsitlusele vastaja pidi hindama 12 kuulutust, iga töös käsitletava veatüübi (täheortograafia-, trüki- ja tühikuvead) kohta on katses neli kuulutust. Küsitlust jagasin kahes erinevas variandis: kuulutused, mis ühes variandis olid vigadega, olid teises vigadeta – sel viisil saab hiljem vigadega ja vigadeta kuulutustele antud hinnanguid omavahel võrrelda ka näiteks ühe konkreetse kuulutuse tasandil. Küsitlus oli avatud 4. aprillist 24. aprillini 2018.

Katse ülesehitamisel hoidsin seega teatud muutujaid, veatüüpe ja nende arvu, kontrolli all. Ka vastajate tausta püüdsin valimi ühtlustamiseks teatud määral kontrollida, näiteks palusin kõikidel küsitluses osalejatel kirja panna oma eriala või ameti, kindlustades sellega, et ühtegi keeleteadusega või üldisemalt eesti keelega seotud (nt korrektoreid või toimetajaid) inimesi valimisse ei satuks. Esialgu oli plaanis analüüsida vaid alla 30-aastaste inimeste hinnanguid, mistõttu vanuse lahtris sai valida vanused 16–29, vanematel oli vaid valik „30+“ (mis tähendab, et vastaja oli vanem kui 30-aastane). Pärast küsitluse sulgemist otsustasin aga üle 30-aastaste osalejate vastused siiski analüüsi kaasata, sest neid oli üpris palju ning nende vastused ei erinenud nooremate omadest nii, et need üldist tulemust silmanähtavalt mõjutama hakkaksid. Kuna algne plaan muutus, ei saanud selles töös

arvutada vastajate keskmist vanust. Lisaks eelnimetatud muutujatele hoidsin kontrolli all ka vastajate emakeele ja soo. (Rohkem valimi kohta vt ptk 2.3)

Mõlema küsitluse tutvustuses palusin hinnata 12 kuulutust. Kirjutasin, et vajan iga osaleja kohta ka üldisi andmeid, nagu haridus, sugu, emakeel ja vanus. Tutvustuses ütlesin vaid, et olen Tartu ülikooli tudeng, oma eriala mainimisel oleksin tõenäoliselt tulemusi veidi mõjutanud, sest siis oleksid vastajad keeleteadusele erilist tähelepanu pööranud – hoidusin keeleteaduse nimetamisest ka Facebookis küsitlust jagades.

Küsitluses esitati eri veatüüpidega kuulutused suvalises järjekorras ja läbisegi, sest siis ei olnud vastajatel hinnangute andmisel võimalik toetuda näiteks äsja nähtud veale eelmises kuulutuses. Sel põhjusel nägid katses osalejad kõiki kuulutusi eri akendes – nii ei saanud kuulutusi omavahel võrrelda.

Kõikide kuulutuste kirjutajate hoolsust ja usaldusväarsust pidi hindama 5-pallisel Likert-tüüpi skaalal. Likert-tüüpi skaalad on tavaliselt paarituurvulised, sest niisugusel juhul on skaalal keskpunkt (Schütze, Sprouse 2013: 33). Samas on leitud, et inimesed võivad skaala intervalle erinevalt tõlgendada: näiteks ei pruugi katses osalejad tunnetada vahet 1 ja 2 vahel sama suurena kui vahet 4 ja 5 vahel (samas: 33). Selle probleemi vähendamiseks on soovitatud Likert-tüüpi skaalade algus- ja lõpp-punkti (mõnikord ka keskpunkti) lisada näiteks kirjeldavad sõnad, mis aitaksid inimestel skaalat paremini tunnetada ja sellest tulenevalt tagavad, et küsitluses osalejad mõistavad skaalat võimalikult ühtemoodi (samas: 37). Selle bakalaureusetöö küsitluse skaalale oli juurde lisatud, et 1 tähendab üldse mitte hoolikat/usaldusväärset ja 5 väga hoolikat/usaldusväärset.

2.3. Valim

Katses osalejad on leitud peamiselt mugavusvalimi meetodil. Mugavusvalim on mittejuhuslik valim, mis moodustatakse näiteks hõlpsa kättesaadavuse või koostöövalmiduse alusel (Jürine jt 2013: 90). Valisin katsealusteks eesti keelt emakeelena

kõnelevad üliõpilased, sest neid on oma tutvusringkonnast interneti teel lihtne leida. Kuna üliõpilased peavad koolitöö raames tihti küsitlusi koostama ja teavad vastajate leidmisega seotud raskusi, on nad ka vastutulelikumad. Jagasin küsitlust Facebooki teel nii avalikult kui ka konkreetsete valimisse sobivate inimestega, kes küsitluse linki edasi oma tuttavatele jagasid, mistõttu võib öelda, et siinses töös kasutati ka lumepallivalimi meetodit. Jürine jt (2013: 90–91) järgi leitakse lumepallivalimi meetodi puhul mõned tingimustele vastavad inimesed, kes kaasavad katsesse veel sobivaid isikuid, kes samuti saavad katseisikute leidmisel abiks olla.

Katset Facebookis tutvustades palusin küsitlusele vastata vaid neil, kes õpivad üli- või kutsekoolis, kuid jätsin küsitluse algusesse taustinfo lahtrisse võimaluse valida lisaks õpilase positsioonile ka töötava inimese oma, mistõttu oli vastajate seas ka mitteõppuritest isikuid. Valimisse kuuluvad inimesed vanuses 18–29 aastat, mõlema küsitluse peale kokku on ka 13 vastajat, kes on oma vanuseks märkinud üle 30 aasta. Ühele küsitlusele vastas 61, teisele 72 inimest. Esimese küsitluse 61 vastajast 18 olid meessoost, teises küsitluses (kokku 72 vastajat) oli meessoost vastajaid 19. Valimist eemaldasid vene emakeelega vastajad ning alles põhikoolis või gümnaasiumis õppivad noored. Filip Devos (2015), kes on uurinud hollandlaste keelekasutust, tõestas, et Hollandi keeleõpetajad on keelevigade suhtes tundlikumad kui mitteõpetajad ja tavaõpetajad. Sel põhjusel välistasin keeletundlikkuse poolest rohkem üldist populatsiooni iseloomustava tulemuse tarbeks juba enne küsitluse koostamist keeleõpetajad, keeleteadlased ja keeleteadust õppivad üliõpilased. Kogutud vastustest pidin eemaldama mõned keeleteaduse üliõpilased. Pärast korrektuuride tegemist jäi esimesse küsitlusse 54 vastajat, kellest 18 olid meessoost, ning teise küsitlusse 68 vastajat, kellest 19 olid meessoost. Kokku oli 122 vastajat.

3. Tulemused

Selles peatükis analüüsin katsetulemusi. Esimeses alapeatükis võrdlen kõiki kogutud vastuseid, teises alapeatükis keskendun spetsiifilisemalt veatüüpidele. Kolmas alapeatükk on omakorda jaotatud kolmeks osaks, milles analüüsin veatüüpide kategooriate (täheortograafia-, trüki- ja tühikuvead) kaupa igale kuulutusele antud hinnanguid, tuues välja ka kõik küsitlustes olnud kuulutused. Neljandas alapeatükis analüüsin meeste ja naiste antud hinnangute erinevusi vigadega ja vigadeta kuulutustele ning annan ülevaate ka sellest, kas eri tüüpi vigade hindamisel ilmnes sugudevahelisi erinevusi.

Andmestikku (küsitlusele saadud vastuseid) töötlesin MS Excelis. Hinnangute analüüsimiseks arvutasin MS Exceli abil hinnangute aritmeetilise keskmise (\bar{x}) ja mediaani (M_e). Aritmeetiline keskmine on tunnuse üksikväärtuste summa, mis on jagatud väärtuste arvuga (Tooding 2015: 57) ning mediaan on järjestatud väärtuste seas keskmine punkt (samas: 47) – mõlemad näitavad tulemuste peamist tendentsi ja on hea abivahend nende süsteemi seadmisel (Elmes jt 2013: 340–341), mistõttu kasutasin neid bakalaureusetöö andmete analüüsimisel.

Kõikides alapeatükkides on illustreerivad tabelid, kus on kuulutusetekstide hinnangud esitatud nii aritmeetilise keskmise kui ka mediaanina. Parema ülevaate saamiseks on tabelites esitatud vigadega ja vigadeta kuulutuste hinnangud kõrvuti, tulbad on samal eesmärgil ka värvidega märgistatud (heleroheline = vigadeta variant, helepunane = vigadega variant). Samuti on tabelites vigadega ja vigadeta kuulutustele antud keskmiste hinnangute vahe, mis aitab tulemusi hõlpsamini võrrelda. Kui kuulutuse vigadeta variant on saanud lisaks vigadega variandile samuti üsna madala hinnangu, siis võis konkreetse kuulutuse sisu siiski hindamist mõjutada – selleks puhuks on hea vaadata ka keskmiste hinnangute vahet. Kuulutustele anti hinnang 5-pallisel Likert-tüüpi skaalal.

Küsitluses osales kokku 37 meest ja 85 naist, seega 122 vastajast umbes 30% olid meessoost ning ülejäänud 70% naissoost.

Igas alapeatükis võrdlen saadud tulemusi järgnevate töö alguses püstitatud hüpoteesidega, kontrollides, kas mõni neist saab kinnitust:

1. Keelevigadega tekstide autorid saavad negatiivsemad hinnangud kui vigadeta tekstide autorid.
2. Eri tüüpi õigekeelsusvigadesse suhtutakse erisuguselt: täheortograafiavead on häirivamad kui trüki- ja tühikuvead.
3. Naised on vigade suhtes tundlikumad kui mehed.

3.1. Vigadeta ja vigadega kuulutustele antud hinnangute erinevus

Selles alapeatükis analüüsin hinnanguid kõikidele kuulutustele kokku. Kuna küsitlusi oli kaks ja need 12 kuulutust, mis olid ühes keelevigadeta, olid teises keelevigadega, sai kõik hinnangud ühte tabelisse koondada ning nende aritmeetilise keskmise ja mediaani arvutada. Vastajad pidid hindama kuulutuse lisaja hoolsust ja usaldusväärust. Nii selle kui ka järgmiste alapeatükkide tabelites on hoolsusele ja usaldusväärusele antud hinnangute aritmeetilised keskmised ja mediaanid. Eraldi lahter on tabelites vigadega ja vigadeta kuulutustele antud keskmiste hinnangute vahe jaoks.

Tabel 1. **Vigadega ja vigadeta kuulutustele antud hinnangud.**

		Vigadeta	Vigadega	Vigadega ja vigadeta keskmiste vahe
Hoolsus	Keskmine	3,43	2,76	0,67
	Mediaan	4	3	-
Usaldusväärsus	Keskmine	3,43	3,06	0,37
	Mediaan	4	3	-

Tabelist 1 on näha, et kõikide veatüüpide (täheortograafia-, trüki- ja tühikuvead) koondarvestuses hinnati vigadeta kuulutuste kirjutajate hoolsust kõrgema hindegaga kui

vigadega kuulutuste kirjutajate oma (vigadega ja vigadeta kuulutuste keskmiste vahe on 0,67 palli). Keelevigadeta kuulutuste keskmine hinne ($\bar{x} = 3,43$) võrreldes vigadega kuulutuste hindega ($\bar{x} = 2,76$) peegeldab hästi varem tehtud uurimuste tulemusi, et keelevigadega tekstide autorid saavad negatiivsemaid hinnanguid kui keelevigadeta tekstide autorid. Ka mediaan on vigadeta kuulutustel ühe palli võrra kõrgem ($M_e = 4$) kui vigadega kuulutustel ($M_e = 3$).

Vigadeta kuulutuste usaldusväarsust on küsitluses osalejad hinnanud hoolsusega ühtemoodi. Vigadeta kuulutuste usaldusväarsuse ja hoolsuse hinnangu aritmeetiline keskmine on kõikide vastajate ja veatüüpide arvestuses samasugune ($\bar{x} = 3,43$), ka mediaan on mõlema puhul 4. Vigadega kuulutusi hinnates on vastajad andnud võrreldes vigadeta kuulutuste tulemustega usaldusväarsusele madalamaid punkte: hinnangute aritmeetiline keskmine on 3,06 ning mediaan 3 (vt tabel 1). Tabelist 1 on ka näha, et kuigi vigadeta kuulutuste autorite hoolsuse ja usaldusväarsuse hinnangute keskmised ja mediaanid on arvuliselt samad ($\bar{x} = 3,43$ ja $M_e = 4$), siis vigadega kuulutuste autorite hoolsust hinnatakse madalamate hinnatega kui usaldusväarsust (hoolsus $\bar{x} = 2,76$, usaldusväarsus $\bar{x} = 3,06$): vigadeta ja vigadega kuulutustele antud hinnangud hoolsusele erinevad omavahel 0,67 palli ulatuses, usaldusväarsusele antud hinnangud vigadega ja vigadeta kuulutustele aga 0,37 palli. See on mõneti ka loogiline, sest tõenäoliselt peetakse keelevigade olemasolu tekstis seotuks rohkem kirjutaja hoolsusega kui usaldusväarsusega.

Bakalaureusetöös püstitatud hüpotees, et keelevigadega tekstide autorid saavad negatiivsemad hinnangud kui vigadeta tekstide autorid, peab nende tulemuste põhjal seega paika. Selgus, et kuulutuse kirjutaja hoolsust seostatakse keelevigadega rohkem kui usaldusväarsust (vigadega ja vigadeta kuulutuste keskmiste vahe hoolsuse puhul on 0,67 palli, usaldusväarsuse puhul aga 0,37 palli). Vigadega variandid kuulutustest said kokkuvõttes alati madalama hinnangu kui vigadeta variandid.

3.2. Eri tüüpi vigadega kuulutustele antud hinnangute erinevus

Selles alapeatükis kirjeldan eri tüüpi vigadega kuulutuste hinnanguid ning võrdlen neid omavahel. Bakalaureusetöös käsitlen kolme tüüpi vigu: täheortograafia-, trüki- ja tühikuvead. Küsitluses osalejad pidid hindama 12 teksti, millest iga veatüübi kohta oli neli teksti ja igas tekstis oli kaks sama tüüpi viga.

Tabel 2. Eri veatüüpidele antud hinnangud.

	Veatüüp	Vigadeta \bar{x}	Vigadega \bar{x}	Vigadeta M_e	Vigadega M_e	Vigadega ja vigadeta \bar{x} vahe
Hoolsus	ortograafia	3,11	2,38	3	2	0,73
	trüki	3,58	2,48	4	2	1,1
	tühiku	3,60	3,41	4	4	0,19
Usaldusväärsus	ortograafia	3,18	2,78	3	3	0,4
	trüki	3,52	2,84	4	3	0,68
	tühiku	3,59	3,56	4	4	0,03

Tabelist 2 on näha kolme veatüübiga kuulutustele antud hinnangute aritmeetilised keskmised ja mediaanid. Täheortograafiavigu (tabelis lühend *ortograafia*) teinud tekstide autorite puhul anti madalaim keskmine hinne hoolsuses, $\bar{x} = 2,38$, $M_e = 2$ (vrd samade tekstide vigadeta variantidele $\bar{x} = 3,11$; $M_e = 3$). Täheortograafiavigadega tekstid said teiste veatüüpidega võrreldes ka usaldusväärsuse küsimuses madalaima keskmise: $\bar{x} = 2,78$ (samad tekstid vigadeta aga $\bar{x} = 3,18$), samas kui trüki- ja tühikuvigadega (tabelis *trüki* ja *tühiku*) tekstide autorite usaldusväärsust hinnati keskmisega vastavalt $\bar{x} = 2,84$ (samade tekstide vigadeta variantidel $\bar{x} = 3,52$) ja $\bar{x} = 3,56$.

Tähelepanuväärne on, et tühikuvigadega tekstide vigadeta ja vigadega versioonide usaldusväärsusele antud hinnangute erinevus on väga väike: vigadeta kuulutustele $\bar{x} = 3,59$ ja vigadega kuulutustele $\bar{x} = 3,56$, erinevus vaid 0,03 palli. Viimaste näitajatega hinnangute mediaan on nii vigadega kui vigadeta variantidel 4. Ka hoolsust hinnates on küsitlusele vastajad tühikuvigu kõige vähem häirivaks pidanud: $\bar{x} = 3,41$, samas kui samade tekstide

vigadeta versioonide korral on keskmine hinnang $\bar{x} = 3,60$ (mõlema puhul $M_e = 4$). Tühikuvigade väiksem mõju hinnangutele võib tuleneda sellest, et koolis sellest teemast eriti ei räägita. Näiteks minu eesti keele õpetajad ei pööranud tühikuvigadele kunagi tähelepanu, samas täheortograafia- ja trükivigadele osutati usinalt. Selle tööga aga ei saanud teada, kas tühikuvigu lihtsalt ei märgata või peetakse neid piisavalt tühiseks, et need hinnangut hoolsusele ja usaldusväärsele kuigi palju ei mõjuta.

Trükivigadega tekstide vigadeta ja vigadega variantide erinevus on aga märgatav: vastavalt $\bar{x} = 3,58$ ja $\bar{x} = 2,48$ (hoolsus). Ka mediaan erineb nende puhul teistega võrreldes rohkem: vigadeta $M_e = 4$, vigadega $M_e = 2$. Usaldusväärse hinnangutes on mediaan täheortograafiavigadega või -vigadeta tekstidel 3, trükivigadega või -vigadeta tekstidel vastavalt 3 ja 4.

Veatüüpide võrdlemisest selgub, et enim erinesid hinnangud trükivigadega ja -vigadeta tekstide autorite hoolsusele. Vigadeta ja vigadega tekstidele antud keskmiste ($\bar{x} = 3,58$ ja $\bar{x} = 2,48$) hinnangute erinevus on 1,1 palli. Häirivaks osutusid ootuspäraselt ka täheortograafiavead: vigadeta ja vigadega tekstide autoritele antud keskmiste ($\bar{x} = 3,11$ ja $\bar{x} = 2,38$) hinnangute erinevus on 0,73 palli (hoolsust hinnates). Trükivigade esinemine tekstis mõjutas ka hinnangut usaldusväärsele. Erinevus vigadega ja vigadeta tekstidele antud hinnangute keskmiste vahel on 0,68 palli. Kõige vähem mõjutas arvamust teksti autorist tühikuvigade esinemine: usaldusväärsele antud hinnangud erinesid vigadega ja vigadeta tekstide puhul vaid 0,03 palli. Olenemata tekstis esinenud veatüübist või vigadega ja vigadeta versiooni hinnangu erinevusest on hinnangud vigadeta tekstivariandile alati kõrgemad.

Bakalaureusetöös püstitasin hüpoteesi, et eri tüüpi õigekeelsusvigadesse suhtutakse erisuguselt: täheortograafiavead on häirivamad kui trüki- ja tühikuvead. Eri veatüüpidele antud hinnanguid võrreldes selgus, et minu töös osalenud inimesed pidasid vigadega ja vigadeta tekstide keskmiste hinnangute vahe põhjal trükivigu häirivamaks kui täheortograafiavigu – trükivead mõjutasid hinnangut nii hoolsusele kui ka usaldusväärsele enim (hoolsus: vigadega ja vigadeta keskmiste vahe 1,1 palli;

usaldusväärsus: vigadega ja vigadeta keskmiste vahe 0,68 palli), küll aga said täheortograafiavigadega tekstid madala keskmise hinnangu kui trükivigadega tekstid (samas on hinnangud sama kategooria vigadeta tekstidele ka madalamad). Täheortograafiavigade puhul tuleb esile, et need mõjutasid kuulutuse autorile antavat hinnangut hoolsuses rohkem kui usaldusväärssuses: vigadega ja vigadeta kuulutuste keskmiste vahe hoolsuses on 0,73 palli, usaldusväärssuses aga palju vähem, 0,4 palli (vt tabel 2). Hüpooteesis peab paika, et täheortograafiavead on häirivamad kui tühikuvead, sest tühikuvigu peeti üsna tühiseks. Kui täheortograafia- ja trükivead mõjutasid keskmist tuntavalt, siis tühikuvead ei mõjutanud oluliselt hinnangut hoolsusele ja usaldusväärssusele: vigadega ja vigadeta keskmiste vahe on tühikuvigade puhul hoolsuses 0,19 palli, usaldusväärssuses vaid 0,03 palli (vt tabel 2). Seega selles töös osalenud inimesed peavad enim häirivaks trüki- ja täheortograafiavigu ning kõige vähem häirivaks tühikuvigu.

3.3. Eri kuulutustele antud hinnangute erinevus

Selles alapeatükis käsitlen kõiki küsitluses olnud kuulutusi ühekaupa ja võrdlen saadud tulemusi omavahel. Alapeatükk on jaotatud kolmeks: täheortograafiavigade, trükivigade ja tühikuvigade kategooria. Iga kategooria all toon välja kõik sama veatüübiga kuulutused ja neile antud hinnangud.

Tabel 3. Eri kuulutustele antud hinnangud.

	Kuulutus	Vigadeta \bar{x}	Vigadega \bar{x}	Vigadeta M_e	Vigadega M_e	Vigadega ja vigadeta \bar{x} vahe
Hoolsus	ort1	3,04	2,63	3	3	0,41
	ort2	3,35	2,25	3	2	1,10
	ort3	3,21	2,26	3	2	0,95
	ort4	2,90	2,35	3	2	0,55
	trüki1	3,52	2,25	4	2	1,27
	trüki2	3,61	2,06	4	2	1,55
	trüki3	3,66	2,59	4	3	1,07
	trüki4	3,53	3,19	4	3	0,34
	tühik1	3,59	3,56	4	4	0,03

	tühik2	3,59	3,32	4	3	0,27
	tühik3	3,60	3,56	4	4	0,04
	tühik4	3,60	3,17	4	3	0,43
Usaldusväärsus	ort1	3,35	3,06	3,5	3	0,29
	ort2	3,28	2,37	3	2,5	0,91
	ort3	3,00	2,74	3	3	0,26
	ort4	3,13	2,98	3	3	0,15
	trüki1	3,37	2,60	3	3	0,77
	trüki2	3,41	2,46	4	2	0,95
	trüki3	3,71	3,11	4	3	0,60
	trüki4	3,53	3,37	4	3	0,16
	tühik1	3,63	3,51	4	4	0,12
	tühik2	3,74	3,51	4	4	0,23
	tühik3	3,63	3,72	4	4	-0,09
	tühik4	3,40	3,50	3,5	3	-0,10

Eelmises alapeatükis juba selgus, et enim häirisid selle töö küsitlusele vastajaid trükivead ja täheortograafiavead, kõige vähem aga tühikuvead. Tabeli 3 viimasest tulbast on näha, et suurimad vigadega ja vigadeta kuulutuste variantide keskmiste vahed on 1,55 ja 1,27 justnimelt trükivigade puhul (hoolsuse hindamisel). Tähelepanuväärne on, et tühikuvigadega kuulutusi kirjutanud inimeste usaldusväärsus on hinnatud kõrgemalt kui tühikuvigadeta kuulutuste omi: tabelist 3 on näha, et kolmanda ja neljanda tühikuvigadega kuulutuse keskmine hinnang on vastavalt $\bar{x} = 3,72$ ja $\bar{x} = 3,50$, samade kuulutuste hinnangud vigadeta variantidele aga vastavalt $\bar{x} = 3,63$ ja $\bar{x} = 3,40$. Järgmistes alapeatükkides annan ülevaate kõikidest veatüüpide kategooriatest ja neisse kuuluvatest kuulutustest eraldi, püüdes mõnel juhul leida ka põhjuseid, miks võisid tulemused omavahel erineda.

Kõik vigu sisaldavad, keeleliselt ebakorrektsed kuulutused ja näited on märgitud tärniga (*).

3.3.1. Täheortograafiavigade kategooria

Täheortograafiavigadega tekste, nagu ka kõikide teiste veatüüpidega tekste, on selle bakalaureusetöö küsitluses neli. Igas kuulutuses on kaks sama tüüpi viga. Toon selles ja järgmistes alapeatükkides välja kõik kuulutused, analüüsin neile antud hinnanguid ning püüan leida ka põhjuseid, miks mõni viga on häirivam kui teine.

Esimene kuulutus (tabelis 3 *ort1*), millesse lisasin täheortograafiavigu, on järgmine:

Ostan puhta (ilma grafitita!) garaažiboksi Paalalinna. Tel 1234 6789.

**Ostan puhta (ilma graffitita!) garaašiboksi Paalalinna. Tel 1234 6789.*

Tabelist 3 on näha, et selle kuulutuse vead olid teiste täheortograafiavigadega võrreldes kõige vähem häirivamad (vigadega ja vigadeta keskmiste vahe hoolsuse puhul 0,41, vrd teistel kuulutustel vahed vahemikus 0,55–1,10). Esimese täheortograafiavigadega kuulutuse kirjutaja hoolsusele antud keskmine hinnang on $\bar{x} = 2,63$, vigadeta variandile $\bar{x} = 3,04$. Mediaan on mõlemal variandil 3.

Usaldusväarsusele antud keskmised hinnangud sellele kuulutusele on veidi kõrgemad kui hoolsusele antud hinnangud. Vigadeta versiooni keskmine hinnang: $\bar{x} = 3,35$ (mediaan 3,5), vigadega $\bar{x} = 3,06$ (mediaan 3) (vt tabel 3). Vigadega ja vigadeta kuulutuse keskmise vahe on usaldusväarsust hinnates samuti väiksem: 0,29 (vrd hoolsuse puhul 0,41). Arvan, et niisugused erinevused tulenevad sellest, et keelevead tekstis viitavad üldjuhul rohkem kirjutaja hoolikusele kui usaldusväarsusele.

Teise kuulutuse (tabelis 3 *ort2*) vead mõjutasid hinnangut hoolsusele rohkem kui ühegi teise täheortograafiavigadega kuulutuse vead. Kuulutus vigadeta ja vigadega:

Teksakaup, joped, dressid kogu perele. Veebipoes www.teksa24.ee transport tasuta!

**Teksakaup, joped, tressid kogu perele. Veebipoes www.teksa24.ee transport tasuta!*

Vigadeta variant sellest kuulutusest sai keskmiseks hinnanguks hoolsusele 3,35 (mediaan 3), vigadega aga $\bar{x} = 2,25$ (mediaan 2), mis tähendab, et vigadega ja vigadeta kuulutuste keskmiste vahe on 1,10 – täheortograafiavigadega kuulutuste hulgast suurim (vt tabel 3). Ka selle kuulutuse fiktiivse autori usaldusväärsusust hinnati teistega võrreldes kõige madalamalt: vigadeta variandi $\bar{x} = 3,28$ ($M_e = 3$), vigadega $\bar{x} = 2,37$ ($M_e = 2,5$), mis teeb vigadega ja vigadeta keskmiste vaheks 0,91 (vrd teistel kuulutustel 0,15, 0,26 ja 0,29) (vt tabel 3).

Põhjus, miks selle kuulutuse vead olid teistega võrreldes häirivamad, võis peituda vigadega sõnades endis: näiteks *dressid* on ilmselt rohkem kasutatav sõna kui *grafiti*, ühtlasi segab ingliskeelne *graffiti* kindlasti eesti keeles sama tähendusega mõiste kirjaipildi kinnistumist. Kuigi sõna *transport* hääldatakse enamasti küll nii, et võib jääda mulje, et seda kirjutatakse **trantsport*, on see sõna tänapäevases internetipoeajastus sedavõrd rohkesti kasutatav, et jääb valesti kirjutatuna hästi silma.

Kolmas täheortograafiavigadega kuulutus (tabelis 3 *ort3*) küsitluses on järgmine:

Üürile anda 1-toaline keskküttega korter kesklinnas. Soe vesi, dušš. Täpsemad koordinaadid telefonil 1234 5678.

**Üürile anda 1-toaline keskküttega korter kesklinnas. Soe vesi, dušs. Täpsemad kordinaadid telefonil 1234 5678.*

Tabelist 3 on näha, et selle kuulutuse vigadeta variandi kirjutaja hoolsusele anti keskmine hinnang $\bar{x} = 3,21$ ($M_e = 3$), vigadega variandile $\bar{x} = 2,26$ ($M_e = 2$). Vigadega ja vigadeta keskmiste vahe on seega 0,95 palli, mis on teiste sama tüüpi vigu sisaldavate kuulutustega võrreldes vahe suuruse poolest teisel kohal (sellest suurem vahe oli vaid teisel kuulutusel).

Sama kuulutuse kirjutaja usaldusväärsususele antud hinnangud on vigadeta variandile $\bar{x} = 3,00$ ($M_e = 3$), vigadega variandile $\bar{x} = 2,74$ ($M_e = 3$) (vt tabel 3).

Neljanda kuulutuse (tabelis 3 *ort4*) vigadega ja vigadeta variantide keskmiste vahe on 0,55 palli (vt tabel 3). Kuulutus vigadeta ja vigadega:

Avame kesklinnas peagi uue kiirtoidurestorani. Suvehooajal ka võimalus terrassil einestada! Transpordime toitu ka koju.

**Avame kesklinnas peagi uue kiirtoidurestorani. Suvehooajal ka võimalus terrassil einestada! Transpordime toitu ka koju.*

Selle kuulutuse vigadeta versiooni autori hoolsusele anti kõikide teiste kuulutustega (sh teiste veatüüpidega kuulutused) võrreldes madalaim keskmine hinne: $\bar{x} = 2,90$ ($M_e = 3$), samas kui vigadega kuulutusele antud hinnang ($\bar{x} = 2,35$, $M_e = 2$) ei erinenud teistest kuulutustest silmanähtavalt (vt tabel 3). Nii madalat hinnangut võis mõjutada kuulutuse sisu, kuigi kuulutuse formaat sai valitud just sel eesmärgil, et sisu hinnangut ei mõjutaks. Madala hinnangu põhjus võib olla asjaolu, et küsitluses osalejad ei teadnud, millise linna ajalehest kuulutused pärinevad, mistõttu võib olenevalt linnast kesklinna mõiste üpris lai olla – võimalik, et vastajad eeldasid, et kuulutusel peaks olema juures ka restorani täpne asukoht.

Neljanda täheortograafiavigadega kuulutuse kirjutaja usaldusväärsele antud keskmine hinnang on $\bar{x} = 2,98$ ($M_e = 3$), vigadeta variandile $\bar{x} = 3,13$ ($M_e = 3$). Selle kuulutuse vigadega ja vigadeta variantide keskmiste vahe on teiste täheortograafiavigadega kuulutustega võrreldes väikseim: 0,15 palli. (Vt tabel 3)

3.3.2. Trükivigade kategooria

Selles osas tutvustan trükivigu, mida töös käsitlen. Trükivead, nagu peatükist 3.2 selgus, mõjutasid täheortograafiavigade kõrval hinnangut teksti autorile selles bakalaureusetöös enim.

Esimene kuulutus (tabelis 3 *trüki1*) trükivigadega kuulutuste seas on järgmine:

Ostan vana lihvitud merevaigust kollaste kuulidega kaelakee (maksan kuni 800 €, suuremate eest ka rohkem). Võib vajada ka parandamist. Tel 1234 5678.

**Ostan vana lihvitud merevaigust kollatse kuulidega kaelakee (maksan kuni 900 €, suuremate eest k rohkem). Võib vajada ka parandamist. Tel 1234 5678.*

Esimeses trükivigadega kuulutuses on üks segamini aetud tähtedega sõna (*kollatse – kollaste) ning üks puuduva tähega sõna (*k – ka).

Selle kuulutuse vigadeta variandi keskmine hinnang autori hoolsusele on $\bar{x} = 3,52$ ($M_e = 4$), vigadega variandile $\bar{x} = 2,25$ ($M_e = 2$), seega vigadega ja vigadeta keskmiste vahe on 1,27 palli (vt tabel 3). Usaldusväärsus on hinnatud üpris sarnaselt: $\bar{x} = 3,37$ ($M_e = 3$) vigadeta variandil ja $\bar{x} = 2,60$ ($M_e = 3$) vigadega variandil (vt tabel 3).

Teine trükivigade kategooria kuulutus (tabelis 3 *trüki2*) on järgmine.

Teostan automootorite remonti ja hooldust. Aeg kliendile sobival ajal. Tel 1234 5789.

**Teostan automootorite remonti ja hoodlust. Aeg kleindile sobival ajal. Tel 1234 5789.*

Sellesse kuulutusse lisasin vaid segamini aetud tähtedega sõnad, *hoodlust – hooldust ja *kleindile – kliendile.

Teise trükivigadega kuulutuse autori hoolsusele antud hinnang on $\bar{x} = 2,06$ ($M_e = 2$), korrektne variant samast kuulutusest sai hinnangu $\bar{x} = 3,61$ ($M_e = 4$) (vt tabel 3). Vigadega ja vigadeta keskmiste vahe on 1,55 palli, mis on trükivigadega kuulutuste seast suurim, ka vigadega variandile antud keskmine hinnang ($\bar{x} = 2,06$) on teiste samalaadsetega võrreldes madalaim (vt tabel 3), mis võib tuleneda näiteks sellest, et kuulutuses on kaks samasugust trükiviga: omavahel vahetusse läinud tähtedega sõnad. Teistes trükivigadega kuulutustes on vead omavahel veidi erinevad (nt vahetusse läinud tähed ja puuduv täht (vt kolmandat trükivigadega kuulutust) või üleliigne täht ja puuduv täht (vt neljandat trükivigadega kuulutust)).

Sama kuulutuse fiktiivne autor on endast teiste trükivigadega kuulutuste kirjutajatest ka usaldusväarsuse poolest halvema mulje jätnud: vigadega ja vigadeta keskmiste vahe on 0,95 palli: tabelist 3 on näha, et kuulutuse vigadeta variandi keskmine hinne on 3,41 (mediaan 4), vigadega variandi keskmine hinne aga 2,46 (mediaan 2).

Kolmas kuulutus (tabelis 3 trüki3) trükivigade mõju kontrollimiseks sisaldab puuduva tähega ja omavahel segamini läinud tähtedega sõna:

Soovin üürida 2–3-toalise korteri Viljandis, soovitavalt otse omanikult. Tel 1234 5678.

**Soovn üürida 2–3-toalise korteri Vijlandis, soovitavalt otse omanikult. Tel 1234 5678.*

Hoolsuses sai keeleliselt korrektne kuulutus keskmiseks tulemuseks $\bar{x} = 3,66$ ($M_e = 4$), vigadega variandi keskmine on $\bar{x} = 2,59$ ($M_e = 3$). Vigadega ja vigadeta kuulutuste keskmiste vahe: 1,07 palli. (Vt tabel 3)

Tabelist 3 selgub, et usaldusväarsuses sai sama kuulutus samuti üpris keskpärased hinnangud: vigadeta variant $\bar{x} = 3,71$ ($M_e = 4$), vigadega variant $\bar{x} = 3,11$ ($M_e = 3$), nende keskmiste vahe on 0,60 palli.

Neljandas kuulutuses (tabelis 3 trüki4) on üleliigse ja puuduva tähega sõna:

Pakume tööd transporditöölisele tootmisosakonnas. Töö graafiku alusel kahes vahetuses. Tel 1234 5667.

**Pakume tööd transporditöölisele tootmisosakonnas. Töö graafku alusel kahes vahetuses. Tel 1234 5667.*

Selle kuulutuse keskmised hinnangud hoolsusele ja usaldusväarsusele on teiste trükivigadega kuulutustega võrreldes kõrgeimad – ka vigadega ja vigadeta keskmiste vahed on mõlema puhul väikesed: 0,34 palli hoolsusel ja 0,16 palli usaldusväarsusel (vt tabel 3). Tabelist 3 on näha, et hinnang selle kuulutuse autori hoolsusele on vigadeta variandis $\bar{x} =$

3,53 ($M_e = 4$), vigadega variandis $\bar{x} = 3,19$ ($M_e = 3$). Usaldusväarsust hinnati vigadeta variandil täpselt samasuguse keskmise ja mediaaniga nagu hoolsustki ($\bar{x} = 3,53$, $M_e = 4$), vigadega variant sai usaldusväarsuse keskmiseks hinnanguks $\bar{x} = 3,37$ ($M_e = 3$) (vt tabel 3).

Vigadega variant sellest kuulutusest sai üpris kõrge keskmise hinde (nii hoolsusele kui ka usaldusväarsusele): võrdluseks näiteks trükivigade kategooria esimese kuulutuse vigadeta variant, mis sai usaldusväarsuses keskmiseks hinnanguks samuti 3,37 (s.o sama nagu neljanda kuulutuse vigadega variandi usaldusväarsuse keskmine hinnang) (vt tabel 3). Võimalik, et siin mängis rolli tähemärkide kuju ja nende asukoht, sest kolme kõrvuti asetsevat n -i (**tootmisosakonnas*) on kiirelt lugedes raske märgata ning väga vähe ruumi võttes i võib pika f -i ja k vahel (**graafku*) tähelepanuta jääda.

3.3.3. Tühikuvigade kategooria

Tühikuvigu, nagu juba varasemates peatükkides selgus, peeti siinse bakalaureusetöö küsitluses teiste veatüüpidega võrreldes kõige tühisemaks. Vaatluse all on olukorrad, kus tühikuid on liiga palju (nt ühe asemel kaks), tühikud on vales kohas (nt punkti ees) või puuduvad sootuks (nt pärast punkti).

Esimeses tühikuvigade kategooria kuulutuses (tabelis 3 *tühik1*) on palju üleliigseid tühikuid ja üks puuduv tühik:

Rakkekaevude kaevamine, puhastamine ja remont. Tel 556 7898.

**Rakkekaevude kaevamine, puhastamine ja remont. Tel 556 7898.*

Küsitluses osalejaid need vead ei häirinud: vahe vigadega ja vigadeta kuulutustele antud hinnangute keskmiste vahel on vaid 0,03 palli hoolsuses ja 0,12 palli usaldusväarsuses (vt tabel 3). Hoolsusele antud hinnangud: $\bar{x} = 3,59$ ($M_e = 4$) vigadeta versioonil, $\bar{x} = 3,56$ ($M_e = 4$) vigadega versioonil. Usaldusväarsusele antud hinnangud: vigadeta $\bar{x} = 3,63$ ($M_e = 4$), vigadega $\bar{x} = 3,51$ ($M_e = 4$). (Vt tabel 3)

Teises kuulutus (tabelis 3 *tühik2*) on sidekriipsu juurde lisatud tühikute vead, ühes kohas pärast sidekriipsu ja teises kohas enne sidekriipsu:

Müüa 2-toaline keskküttega korter Suure-Jaanis. Tel 1234 5678.

**Müüa 2-toaline keskküttega korter Suure-Jaanis. Tel 1234 5678.*

Tabelist 3 on näha, et hoolsust on küsitluses osalejad hinnanud eelmise kuulutusega samamoodi: vigadeta variandi $\bar{x} = 3,59$ ($M_e = 4$). Vigadega variant on saanud eelmise kuulutusega võrreldes küll mõnevõrra madalama keskmise tulemuse: $\bar{x} = 3,32$ ($M_e = 3$), mis mõjutab ka vigadega ja vigadeta keskmiste vahet (0,27 palli). Hinnangud usaldusväärsele: vigadeta variandi $\bar{x} = 3,74$ ($M_e = 4$), vigadega variandi $\bar{x} = 3,51$ ($M_e = 4$).

Kuigi vigadeta ja vigadega variantidele antud hinnangud erinevad üksteisest väga vähe, on teisele (ja ka esimesele) tühikuvigadega kuulutusele antud keskmised hinnangud alati madalamad kui samade kuulutuste vigadeta variantide hinnangud.

Kolmandas kuulutus (tabelis 3 *tühik3*) on üks puuduv tühik ning üks vales kohas asuv tühik:

Ostan vanaaegseid vineerist reisikohvreid. Võib pakkuda ka vanu taluesemeid. Tel 1234 5678.

**Ostan vanaaegseid vineerist reisikohvreid. Võib pakkuda ka vanu taluesemeid. Tel 1234 5678.*

Selle kuulutuse autori hoolsust on hinnatud keskmiselt vigadeta variandis $\bar{x} = 3,60$ ($M_e = 4$) ja vigadega variandis $\bar{x} = 3,56$ ($M_e = 4$). Vigadega ja vigadeta keskmiste vahe on vaid 0,04 palli, mis on esimese tühikuvigade kategooria kuulutuse kõrval üks väiksematest. (Vt tabel 3) Usaldusväärsest on selle kuulutuse vigadeta variandil hinnatud keskmisega $\bar{x} = 3,63$ (M_e

= 4), vigadega variandil $\bar{x} = 3,72$ ($M_e = 4$). Huvitav on see, et vigadega variandi keskmine hinnang on selle kuulutuse puhul 0,09 palli kõrgem kui vigadeta versiooni keskmine hinnang. (Vt tabel 3) Kui muude kuulutuste puhul on tendents, et vigadega versioon kuulutusest saab alati madalama hinnangu kui vigadeta versioon, siis selle (ja etteruttavalt öeldes ka järgmise) kuulutuse puhul esineb anomaalia, mida ei oskagi millegagi põhjendada.

Neljas kuulutus tühikuvigade kategoorias (tabelis 3 *tühik4*) sisaldab vigu, kus tühik(ud) on lisatud koma ette:

Ostan raamatuid, märke, kellasid, viniüülplaate, fotoaparaate, postkaarte, mänguasju, jõuluehteid jm. Tel 123 4678.

**Ostan raamatuid_, märke, kellasid, viniüülplaate, fotoaparaate_, postkaarte, mänguasju, jõuluehteid jm. Tel 123 4678.*

Tabelist 3 on näha, et vigadeta variant sellest kuulutusest on hoolsuses saanud sama keskmise hinnangu, mis eelminegi kuulutus: $\bar{x} = 3,60$ ($M_e = 4$). Küll aga erineb selle kuulutuse vigadeta ja vigadega keskmiste vahe tuntavalt: võrreldes eelmise kuulutuse 0,04 palliga on neljanda kuulutuse vahe 0,43 palli, mis on tühikuvigade kategoorias ka suurim. Hoolsust hinnati kuulutuse vigadega variandis keskmiselt hindegaga $\bar{x} = 3,17$ ($M_e = 3$). (Vt tabel 3) Võimalik, et inimesed tegid just selle kuulutuse vigadeta ja vigadega variandil enim vahet tühikuvigade paigutuse tõttu. Koma kirjavahemärgi ees mõjub kohmakalt ja paistab hästi silma (**fotoaparaate , postkaarte*).

Sama kuulutuse vigadega ja vigadeta keskmiste vahe on nagu ka kolmanda kuulutuse puhul miinusmärgiga: $-0,10$. Vigadeta variandi kirjutaja usaldusväärsus sai keskmiseks hindeks $\bar{x} = 3,40$ ($M_e = 3,5$), samas vigadega variandi hinnang on $\bar{x} = 3,50$ ($M_e = 3$). (Vt tabel 3)

3.4. Naiste ja meeste antud hinnangute erinevus vigadega ja vigadeta kuulutustele

Selles alapeatükis kirjeldan küsitluse tulemusi sooaspektist, ühtlasi võrdlen omavahel naiste ja meeste antud hinnanguid. Küsitluses osales 122 inimest, kellest 30% olid meessoost ning 70% naissoost.

Tabel 4. Naiste ja meeste antud hinnangud vigadega ja vigadeta kuulutustele.

		Vigadeta \bar{x}	Vigadeta M_e	Vigadega \bar{x}	Vigadega M_e	Vigadega ja vigadeta \bar{x} vahe
Hoolsus	Mehed	3,38	3	2,73	3	0,65
	Naised	3,45	4	2,77	3	0,68
Usaldus- väärsus	Mehed	3,39	3	3,00	3	0,39
	Naised	3,45	4	3,09	3	0,36

Tabelis 4 on meeste ja naiste hinnangud vigadeta ja vigadega kuulutuste autorite hoolsusele ja usaldusväärssusele. Meeste keskmine hinnang vigadeta kuulutuste kirjutajate hoolsusele on $\bar{x} = 3,38$ ($M_e = 3$) ja vigadega kuulutustele 2,73 ($M_e = 3$), naiste keskmine hinnang vigadeta kuulutuste kirjutajate hoolsusele on $\bar{x} = 3,45$ ($M_e = 4$) ja vigadega kuulutustele 2,77 ($M_e = 3$). Meeste vigadega ja vigadeta kuulutustele antud hinnangute keskmiste vahe on 0,65, naistel 0,68 palli – naiste ja meeste antud hinnangute vahe on seega vaid 0,03 palli, kusjuures mehed olid kuulutusi hinnates kriitilisemad.

Tabelis 4 on ka hinnangud usaldusväärssusele. Meeste hinnang vigadeta kuulutustele on $\bar{x} = 3,39$ ($M_e = 3$), vigadega kuulutustele $\bar{x} = 3,00$ ($M_e = 3$). Naiste keskmine hinnang vigadeta kuulutustele on sama mis hoolsuselgi: $\bar{x} = 3,45$ ($M_e = 4$), keeleliselt ebakorrektsete kuulutuste kirjutajate usaldusväärssust on naised hinnanud aga vähem kriitilisemalt kui hoolsust: $\bar{x} = 3,09$ ($M_e = 3$) (vrd hoolsuse $\bar{x} = 2,77$). Vigadega ja vigadeta kuulutustele antud keskmiste hinnangute vahe on meeste puhul 0,39 palli, naistel 0,36 palli. Taaskord on

naiste ja meeste omavaheline erinevus pigem väike (0,03 palli), kuid meeste antud hinnangud on endiselt madalamad.

Võrreldes hoolsusele antud keskmiste hinnangutega on keelevead tekstis usaldusväärsele antavat hinnangut vähem mõjutanud – seda nii naiste kui ka meeste puhul (vt tabelis 4 vigadega ja vigadeta keskmiste vahe: hoolsusel 0,65 ja 0,68, usaldusväärusel 0,39 ja 0,36). Peatükis 3.1 tõin välja ka selle tendentsi võimaliku põhjuse: inimese hoolsust peetakse ilmselt korrektse kirjutamisviisiga rohkem seotuks kui usaldusväärst.

Selle bakalaureusetöö hüpotees, et naised on vigade suhtes tundlikumad kui mehed, ei saanud tõestust. Vastuste aritmeetilisest keskmisest on näha (vt tabel 4), et naiste hinnangud vigadega kuulutustele ei olnud meeste omadega võrreldes madalamad. Tegelikult lausa vastupidi: nii hoolsust kui ka usaldusväärst hinnates on mehed olnud vigade suhtes tundlikumad, samas on nad naistest madalama keskmise hinnangu andnud ka samade kuulutuste vigadeta variantidele.

3.4.1. Naiste ja meeste antud hinnangud veatüübi tasemel

Selles osas selgitan välja, kas naiste ja meeste antud hinnangutes kerkib esile mõni erinevus, kui võtta arvesse kõik töös käsitletud veatüübid. Üldiselt vigadega ja vigadeta kuulutustele antud hinnanguid võrreldes ei olnud sugudevahelised erinevused kuigi suured, samas olid meeste hinnangud alati madalamad kui naiste antud hinnangud (vt ptk 3.4). Urin, kas minu püstitatud hüpotees, et naised on vigade suhtes tundlikumad kui mehed, peab mõne konkreetse veatüübi puhul paika või on selle bakalaureusetöö katses osalenud mehed kuulutustele naistest alati madalamaid hinnanguid andnud.

Tabelis 5 ja 6 on täheortograafia- (tabelis *ortograafia*), trüki- (tabelis *trüki*) ja tühikuvigadega (tabelis *tühiku*) kuulutustele antud hinnangud aritmeetilise keskmise ja mediaanina. Meeste ja naiste hõlpsamaks omavahel võrdlemiseks olen nende vastused lisanud ühte tabelisse kokku, neid lahutamas vaid kummagi soo vigadega ja vigadeta

kuulutustele antud keskmiste vahe (tabelis *vigadega ja vigadeta \bar{x} vahe (M)* või (*N*) vastavalt sellele, kas tegu on meeste või naiste hinnangutega).

Tabel 5. Naiste ja meeste antud hinnangud täheortograafia-, trüki- ja tühikuvigu teinud teksti autorite hoolsusele.

	ortograafia				trüki				tühiku			
	Vigadeta		Vigadega		Vigadeta		Vigadega		Vigadeta		Vigadega	
	\bar{x}	M_e	\bar{x}	M_e	\bar{x}	M_e	\bar{x}	M_e	\bar{x}	M_e	\bar{x}	M_e
Mehed	3,14	3	2,49	2	3,53	3	2,50	2,5	3,47	3,5	3,20	3
Vigadega ja vigadeta \bar{x} vahe (M)	0,65				1,03				0,27			
Naised	3,11	3	2,34	2	3,61	4	2,47	2	3,65	4	3,49	4
Vigadega ja vigadeta \bar{x} vahe (N)	0,77				1,14				0,16			

Tabelis 5 on naiste ja meeste hinnangud kuulutuse kirjutaja hoolsusele. Tabelist 5 on näha, et kuigi naiste ja meeste tulemused on üsna sarnased ja arvuliselt olid mehed isegi üldiselt kriitilisemad (vt ptk 3.4 tabel 4), siis on veatüüpe, mille puhul naised on kuulutusi vähemate punktidega hinnanud. Täheortograafiavigadega tekste (tabelis 5 *ortograafia*) on mehed hinnanud keskmise hindega $\bar{x} = 2,49$ ($M_e = 2$), naised aga hindega $\bar{x} = 2,34$ ($M_e = 2$), mis on 0,15 palli madalam kui meeste keskmine hinnang. Vigadeta tekstid täheortograafia kategoorias on meestelt saanud keskmise hinde $\bar{x} = 3,14$ ($M_e = 3$), naistelt $\bar{x} = 3,11$ ($M_e = 3$), seega taaskord on naiste antud keskmine hinnang veidi madalam (0,03 palli). Ka vigadega ja vigadeta kuulutustele antud keskmiste hinnangute vahe on naistel suurem: 0,77 palli (vrd meestel 0,65).

Trükivigade kategoorias (tabelis 5 *trüki*) antud hinnangud toovad esile jälle selles töös üsna läbiva tulemuse, et trükivead mõjutavad kuulutusele antavat hinnangut teiste veatüüpide kategooriatega võrreldes kõige rohkem negatiivselt. Tabelist 5 on näha, et vigadega ja vigadeta kuulutustele antud hinnangute keskmiste vahe küündib nii naiste kui ka meeste

puhul üle ühe palli (meestel 1,03, naistel 1,14 palli), samas kui täheortograafiavigade kategoorias on nimetatud vahed 0,65 ja 0,77 palli, tühikuvigade kategoorias 0,27 ja 0,16 palli. Trükivigade kategooria vigadeta kuulutuste variante hindasid mehed keskmise hinnanguga $\bar{x} = 3,53$ ($M_e = 3$), naised veidi kõrgemalt: $\bar{x} = 3,61$ ($M_e = 4$). Sama kategooria keeleliselt ebakorrektsed kuulutusi hindasid mehed keskmisega $\bar{x} = 2,50$ ($M_e = 2,5$), naised $\bar{x} = 2,47$ ($M_e = 2$) – naised olid mediaani ja aritmeetilise keskmise järgi veidi kriitilisemad, seda peegeldab ka vigadega ja vigadeta keskmiste vahe meestel 1,03 ja naistel natuke suurem 1,14 palli.

Tühikuvead, nagu ka juba varem siin töös kirjeldatud, on minu töö valimisse kuuluvaid inimesi kõige vähem häirinud. Tabelist 5 selgub, et mehed andsid vigadeta tühikuvigade kategooria (tabelis 5 *tühiku*) kuulutustele keskmise hinnangu $\bar{x} = 3,47$ ($M_e = 3,5$), vigadega kuulutustele $\bar{x} = 3,20$ ($M_e = 3$), nende keskmiste vahe on seega 0,27 palli. Naised on võrreldes meestega andnud tühikuvigade kategooria kuulutustele veidi kõrgemaid hindeid: vigadeta kuulutuste keskmine $\bar{x} = 3,65$ ($M_e = 4$) ja vigadega kuulutuste keskmine $\bar{x} = 3,49$ ($M_e = 4$), keskmiste vahe 0,16 palli (vt tabel 5). See on ainus kategooria, kus naiste antud vigadega ja vigadeta kuulutuste keskmiste hinnangute vahe on väiksem kui meestel.

Kuigi täheortograafiavigade kategoorias antud hinnangud erinesid meeste ja naiste vahel üsna vähe, on mediaane, aritmeetilisi keskmisi ning vigadega ja vigadeta kuulutustele antud hinnangute keskmiste vahesid vaadates näha, et see on ainus kategooria, kus naiste hinnangud on alati madalamad kui meeste omad. Tühikuvigade kategooria on ainus, kus naiste vigadega ja vigadeta keskmiste vahe on väiksem kui meeste oma.

Tabel 6. Naiste ja meeste antud hinnangud täheortograafia-, trüki- ja tühikuvigu teinud teksti autorite usaldusvärsusele.

Usaldusvärsus		ortograafia				trüki				tühiku			
		Vigadeta		Vigadega		Vigadeta		Vigadega		Vigadeta		Vigadega	
		\bar{x}	M_e	\bar{x}	M_e	\bar{x}	M_e	\bar{x}	M_e	\bar{x}	M_e	\bar{x}	M_e
		Mehed	3,14	3	2,76	3	3,50	4	2,81	3	3,53	4	3,42
Vigadega ja vigadeta \bar{x} vahe (M)	0,38				0,69				0,11				
Naised	3,19	3	2,79	3	3,52	4	2,86	3	3,62	4	3,62	4	
Vigadega ja vigadeta \bar{x} vahe (N)	0,40				0,66				0				

Tabelis 6 on naiste ja meeste hinnangud kuulutuse kirjutaja usaldusvärsusele. Varasemates peatükkides on selgunud, et usaldusvärsust hinnatakse peaaegu alati rohkemate punktidega kui hoolsust, see tendents ei muutu ka naiste ja meeste tulemusi lähemalt võrreldes. Kõikide veatüüpide kategooriate vigadega ja vigadeta kuulutustele antud keskmiste hinnangute vahesid vaadates näeb, et need on väiksemad kui hoolsuse puhul (vt tabel 5). Tabelist 6 näeb, et täheortograafiavigade puhul on see vahe meestel 0,38 (vrd tabelis 5 hoolsusel 0,65), naistel 0,40 palli (vrd tabelis 5 hoolsusel 0,77), trükivigade puhul meestel 0,69 (vrd tabelis 5 hoolsusel 1,03), naistel 0,66 palli (vrd tabelis 5 hoolsusel 1,14), tühikuvigade puhul meestel 0,11 palli (vrd tabelis 5 hoolsusel 0,27), naised on vigadega ja vigadeta tekste hinnanud täpselt samasuguse keskmisega ($\bar{x} = 3,62$), vrd tabelis 5 hoolsust hinnates on vigadega ja vigadeta tekstide keskmiste vahe olnud 0,16 palli.

Täheortograafiavigadega tekste on mehed hinnanud keskmisega $\bar{x} = 2,76$ ($M_e = 3$), vigadeta tekste hinnanguga $\bar{x} = 3,14$ ($M_e = 3$). Naised seevastu sama kategooria tekste järgmiselt: vigadeta tekstid $\bar{x} = 3,19$ ($M_e = 3$), vigadega tekstid $\bar{x} = 2,79$ ($M_e = 3$). Vigadega ja vigadeta keskmiste vahe on naistel ja meestel väike: meestel 0,38 ja naistel vaid 0,02 palli suurem – 0,40 palli. Seega võib öelda, et usaldusvärsuse hindamisel on mõlemad sood olnud üsna ühel meelel.

Trükivigade kategooria keskmised hinnangud on järgmised: mehed andsid vigadeta tekstidele hinnangu $\bar{x} = 3,50$ ($M_e = 4$), vigadega tekstidele $\bar{x} = 2,81$ ($M_e = 3$); naised andsid vigadeta tekstidele hinnangu $\bar{x} = 3,52$ ($M_e = 4$), keeleliselt ebakorreksetele tekstidele $\bar{x} = 2,86$ ($M_e = 3$). Vigadega ja vigadeta keskmiste vahe on selles veatüübi kategoorias teiste veatüüpidega võrreldes suurem: meestel 0,69 ja naistel 0,66 palli (vt tabel 6). Naiste ja meeste tulemused aga üksteisest taaskord kuigi palju ei erine.

Tühikuvigu pidasid tabeli 6 põhjal naised tühisemaks kui mehed. Meeste keskmine hinnang vigadeta tühikuvigade kategooria kuulutustele on $\bar{x} = 3,53$ ($M_e = 4$), vigadega kuulutustele $\bar{x} = 3,42$ ($M_e = 3,5$). Naisi ei mõjutanud tühikuvead teksti autori usaldusväärsust hinnates üldse: vigadeta tekstid said keskmise hinnangu $\bar{x} = 3,62$ ($M_e = 4$), vigadega tekstid $\bar{x} = 3,62$ ($M_e = 4$), seega hinnangud vigadega ja vigadeta tekstidele ei erinenud üldse.

Kokkuvõte

Selle bakalaureusetöö eesmärk oli selgitada, kas keelevead mõjutavad inimesest arvamuse kujundamist, milliste veatüüpide tegemisel on potentsiaal negatiivseks hinnanguks suurem ning kas naised ja mehed suhtuvad keelevigadesse erinevalt. Uurimisküsimustele vastamiseks tegin katse, kus palusin hinnata vigadega ja vigadeta ajalehekuulutusi.

Esimeses peatükis defineerisin selles bakalaureusetöös kasutatavad põhilised mõisted ning andsin ülevaate varem tehtud keelevigadega tegelenud uurimustest. Viimastest selgus, et korrektselt kirjutamine on inimese maine kujundamisel üsna suur tegur ning keelevead tekstis mõjutavad hoiakut vigaselt kirjutajasse negatiivselt. Andsin esimeses peatükis põgusa ülevaate ka soo ja keele seosega tegelenud varasematest uurimistöödest.

Teine peatükk tutvustas uurimistöös kasutatud materjali, meetodit ja valimit. Samuti kirjeldasin töös korraldatud katset. Katses, mis oli üles ehitatud Google'i küsitlusvormi kasutades, pidi hindama ajalehekuulutuste autorite hoolsust ja usaldusväärsust viiepallisel Likert-tüüpi skaalal. Kuulutustesse olin lisanud täheortograafia-, trüki- ja tühikuvigu. Kuulutusi oli 12, iga veatüübi kohta neli lühikest teksti. Küsitlusele vastas 122 eesti emakeelega inimest, kellest 30% olid meessoost. Katses ei osalenud keeleteadusega seotud inimesed.

Kolmas peatükk andis ülevaate töö tulemustest ja jagunes neljaks suuremaks osaks. Esimeses neist võrdlesin omavahel kõiki vigadega ja vigadeta variante kuulutustest, teises osas vaatlesin eri veatüüpidega tekstidele antud hinnanguid eraldi. Kolmas osa jagunes omakorda kolmeks: analüüsisin kõiki kuulutusi ühekaupa, jagades need veatüübi järgi kolme eraldi gruppi. Neljandas osas andsin ülevaate meeste ja naiste antud hinnangute erinevustest ja sarnasustest ning uurisin ka võimalikke sugudevahelisi iseärasusi veatüüpide kaupa.

Sissejuhatuses püstitasin töö uurimisküsimustest ja varasemate samalaadsete uurimuste tulemustest lähtudes kolm hüpoteesi:

1. Keelevigadega tekstide autorid saavad negatiivsemad hinnangud kui vigadeta tekstide autorid.
2. Eri tüüpi õigekeelsusvigadesse suhtutakse erisuguselt: täheortograafiavead on häirivamad kui trüki- ja tühikuvead.
3. Naised on vigade suhtes tundlikumad kui mehed.

Esimene püstitatud hüpotees pidas paika, teine vaid osaliselt ning kolmas siinses töös kinnitust ei saanud. Tulemusi analüüsid selgus, et vigadega tekste hinnatakse madalamate hinnatega kui samade tekstide keeleliselt korrektseid variante – seega mõjutavad keelevead autorist kujunevat muljet. Keeleliselt korrektsete kuulutuste kirjutajate hoolsust hinnati kõrgema keskmisega kui vigadega kuulutuste kirjutajate oma, usaldusväärst aga peetakse õigekeelsusega vähem seotuks: hoolsusele ja usaldusväärstule antud hinnanguid võrreldes selgus, et usaldusväärstule antud keskmised tulemused olid kõrgemad.

Teises hüpoteesis peab paika, et täheortograafiavead on häirivamad kui tühikuvead – kaks tühikuvigadega kuulutust said lausa kõrgema keskmise hinnangu kui nende vigadeta paarilised. Keskmisi võrreldes on selge, et tühikuvigu peetakse täheortograafia- ja trükivigadest tühisemaks ning nende vigade esinemine mõjutab arvamust teksti autorist kõige vähem. Täheortograafia- ja trükivigadega tekstidele antud hinnangutest ei saa kindlat järeldust teha, sest täheortograafiavigadega tekstid said trükivigadega võrreldes kokkuvõttes madalamad hinnangud, aga trükivigade kategooria vigadeta ja vigadega kuulutustele antud keskmiste hinnangute vahe oli suurem – seega lisaks madalamatele hinnangutele vigadega tekstidele said täheortograafiavigade kategooria vigadeta tekstid samuti madalama hinnangu. Selleks, et erinevuste statistilist olulisust mõõta (tegemaks kindlaks, kumb veatüüpidest on häirivam ja kumba näitajatest, kas aritmeetilist keskmist või vigadega ja vigadeta kuulutustele antud keskmiste hinnangute vahe arvesse võttes peaks langetama lõpliku otsuse), oleks vaja kasutada statistilisi teste.

Selle bakalaureusetöö materjalis e kuulutustes esines veaohlikke sõnu, mis mõjutasid keskmist hinnangut vähem kui teised. Näiteks kuulutus, kus uuritavad sõnad olid *grafiti* ja *garaažiboks*, häiris keskmistele hinnangutele tuginedes küsitletavaid vähem kui kuulutus, kus oli õigekirjareeglitest kõrvale kaldunud sõnade *dressid* ja *transport* puhul. Trükivigade kategoorias tuli esile, et madalaimad keskmised hinnangud sai kuulutus, kus esines kaks ühte laadi trükiviga.

Kolmas hüpotees, et naised on kriitilisemad kui mehed, siin töös kinnitust ei saanud. Naiste ja meeste hinnanguid omavahel võrreldes selgus, et suuri erinevusi ei ole, samas olid mehed kuulutusi tihti hinnanud isegi kriitilisemalt kui naised, nende hinnangud olid naiste omadega võrreldes veidi madalamad. Tulemusi veatüübi tasemel vaadates selgus, et naised on täheortograafiavigadesse meestest rangemalt suhtunud, samas tühikuvead ei mõjutanud naisi teksti autori usaldusvääruse hindamisel üldse.

Edaspidi saaks samalaadset tööd mitmel viisil täpsutada ja edasi arendada. Näiteks täheortograafia- ja trükivigadele antud hinnangute erinevuse olulisuse väljaselgitamiseks tuleks rakendada statistilisi teste. Ka küsitluse ülesehitust saaks edaspidi arendada ja ümber kujundada.

Kontrollimaks, et sisu hindamisel rolli ei mängi, saaks lasta küsitluse lõpus inimestel võimalikud veakohad ära märkida. Samas peaks siis kindlustama, et juba antud hinnanguid muuta ei saa. Kuna siinses töös ei saanud tõestust hüpotees, et naised on keelevigade suhtes kriitilisemad kui mehed, võiks edaspidi ka uurida, mis niisuguse tulemuse põhjustas. Võibolla on see just minu töö valimisse kuulunud inimeste eripära, ehk mängib rolli nende isikute haridustase ja vanus või hoopis küsitluse ülesehitus.

Selles uurimistöös käsitlesin kolme eri tüüpi vigu, aga ajalehtedes ja mujal tehakse vigu ka näiteks *ne*-liiteliste sõnade kokku- ja lahkukirjutamisel. Põnev oleks ka teada, kas sama tüüpi vigade arv mõjutab üldist hinnangut tekstile. Edaspidi võiks uurida muid veatüüpe ja ka stiilivigu (nt kantseliitlikkus). Huvitav oleks teada, kuidas hindavad õigekirja eri vanuserühmad, miks mitte ka tulevikus võrrelda eri generatsioonide naisi ja mehi. Siinses

töös ei osalenud keeleteadusega seotud inimesed, aga võiks uurida, mil moel näiteks keeleteaduse üliõpilaste ja professorite ning nõ tavainimeste hinnangud keelevigadega tekstidele erinevad.

Kirjandus

Ahmadishokouh, Ali Asghar, Muhammed Parviz 2015. Does Gender Matter? Potential Lexical Errors among Iranian EFL Learners. – Cumhuriyet University Science Journal 36 (3), 2431–2444.

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:p_I8bhDXTZQJ:dergi.cumhuriyet.edu.tr/cumusci/article/download/5000121848/5000115000+&cd=1&hl=et&ct=clnk&gl=ee. Vaadatud 18.04.2018.

Devos, Filip 2015. Learning From Teachers' Cognition: Some Myths And Realities About Teachers' Attitudes Towards Spelling; <https://biblio.ugent.be/publication/5940306/file/6874085.pdf>. Vaadatud 15.10.2017.

Eesti keele seletav sõnaraamat 2009. Toim Margit Langemets, Mai Tiits, Tiia Valdre, Leidi Veskis, Ülle Viks ja Piret Voll. <http://www.eki.ee/dict/ekss/>. Vaadatud 18.04.2018.

EKK = Erelt, Mati, Tiiu Erelt, Kristiina Ross 2007. Eesti keele käsiraamat. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Elmes, David G., Barry H. Kantowitz, Henry L. Roediger III 2013. Psühholoogia uurimismeetodid. Üheksas väljaanne. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Jürine, Anni, Jane Klavan, Ann Veismann 2013. Katseline semantika: planeerimine ja teostus. – Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat 9, 85–100.

Keeleseadus 2011. Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/118032011001>. Vaadatud 18.04.2018.

Kivijärv, Laura 2017. Suhtumine keelevigadesse tööle kandideerimise tekstides. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. Tartu. https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/56660/Kivijarv_BA2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Vaadatud 20.09.2017.

- Klavan, Jane, Ann Veismann, Anni Jürine 2013.** Katselised meetodid tähenduse uurimisel. – Teoreetilisest keeleteadusest Eestis III 4 (1). Toimetanud Ilona Tragel, Ann Veismann ja Piret Piiroja. Tartu: Tartu ülikool, 17 – 34. <http://jeful.ut.ee/index.php/JEFUL/issue/view/4.1>. Vaadatud 09.05.2018.
- Korhonen, Riitta, Hanna Lappalainen 2013.** Kieli muuttuu – rikkautta vai rappiota? – Kielikello 4; <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=2651>. Vaadatud 23.11.2017.
- Kreiner, David S., Summer D. Schnakenberg, Angela G. Green, Michael J. Costello, Anis F. McClain 2002.** Effects of Spelling Errors on the Perception of Writers. – The Journal of General Psychology 129 (1), 5–17.
- Labov, William 1990.** The Intersection of Sex and Social Class in the Course of Linguistic Change. – Language Variation and Change 2 (2), 205–254. https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/AAA8227B739187F5D2CBDA51EA212FD8/S0954394500000338a.pdf/intersection_of_sex_and_social_class_in_the_course_of_linguistic_change.pdf. Vaadatud 17.05.2018.
- Oja, Anni 2010.** Sissevaateid internetisuhtlusesse. – Oma Keel 1, 11–18. http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2010_1/OK_2010-1_02.pdf. Vaadatud 30.03.2018.
- Plante, Isabelle, Manon Théorêt, Olga Eizner Favreau 2009.** Student Gender Stereotypes: Contrasting the Perceived Maleness and Femaleness of Mathematics and Language. – Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology 29 (4), 385–405.
- Schindler, Robert M., Barbara Bickart 2012.** Perceived Helpfulness of Online Consumer Reviews: The Role of Message Content and Style. – Journal of Consumer Behaviour 11, 234–243.

Schloneger, Rachel M. 2016. Is This Author Intelligent? The Effect of Spelling Errors on Perception of Authors. Linguistics Senior Research Projects. Cedarville University. Ameerika Ühendriigid.
https://digitalcommons.cedarville.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1001&context=linguistics_senior_projects. Vaadatud 18.05.2018.

Schütze, Carson T., Jon Sprouse 2013. Judgment data. – Research Methods in Linguistics. Toimetanud Robert J. Podesva ja Devyani Sharma. Suurbritannia: Cambridge University Press, 27–50.

Senkel, Riin 2016. Keelevigade roll suhtumise kujundamisel teksti autorisse. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. Tartu.
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/51871/Senkel_Riin_BA.pdf. Vaadatud 20.09.2017.

Stiff, Chris 2012. Watch What You Write: How Errors in Feedback Influence Consumer Attitudes and Behavior. – Journal of Internet Commerce 11 (1), 41–67.

Tooding, Liina-Mai 2015. Andmete analüüs ja tõlgendamine sotsiaalteadustes. Teine, täiendatud väljaanne. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Varnhagen, Connie K., Lauren Figueredo 2005. Didn't You Run the Spell Checker? Effects of Type of Spelling Error and Use of a Spell Checker on Perceptions of the Author. – Reading Psychology 26 (4–5), 441–458.

Varnhagen, Connie K., G. Peggy McFall, Nicole Pugh, Lisa Routlegde, Heather Sumida-MacDonald, Trudy E. Kwong 2009. lol: new language and spelling in instant messaging. – Reading and Writing. An Interdisciplinary Journal 23 (6), 719–733.
<http://www.psych.ualberta.ca/~varn/Documents/VarnhagenMcFall2010.pdf>. Vaadatud 30.03.2018.

Verschik, Anna 2002. Viga! Viga? Viga ... – Oma Keel 2, 76–82.
http://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2002_2/Verschik.pdf. Vaadatud 18.04.2018.

Vignovic, Jane A., Lori Foster Thompson 2010. Computer-Mediated Cross-Cultural Collaboration: Attributing Communication Errors to the Person Versus the Situation. – Journal Of Applied Psychology, 95 (2), 265–276.

Wodak, Ruth, Gertraud Benke 1997. Gender as a Sociolinguistic Variable: New Perspectives on Variation Studies. – The Handbook of Sociolinguistics. Toimetanud Florian Coulmas. Blackwell Publishers, 127–150.

Attitudes towards authors based on spelling errors. Summary

The present Bachelor's thesis analyses peoples' attitudes towards spelling errors and aims to find out whether spelling errors play a role in forming an opinion on the author based on their written text.

The thesis aims to answer the following questions:

1. Do spelling errors influence the reader's overall opinion on the author?
2. What kind of spelling mistakes cause a more negative opinion?
3. Who are more critical towards spelling errors: men or women?

The author has posed three hypotheses:

1. Texts with spelling errors receive lower ratings than texts without spelling errors.
2. Some spelling errors are more acceptable than others: letter misspellings in text cause a more negative opinion than typographical errors and errors in using spaces.
3. Women are more sensitive towards misspellings than men.

The first chapter of this thesis provides some definitions to terms used in this study and an overview of earlier research done on misspellings and differences between men and women. The second chapter provides an overview of the method (including the experiment) and sample used in this research. The third chapter analyses the results of the experiment.

The experiment – a survey – was carried out online. It contained 12 short advertisements originally from a newspaper. Each advertisement had a correct version and a version with errors. There were three different types of errors: letter misspellings, typographical errors and errors in using spaces.

There were two surveys: both had advertisements with and without errors. The advertisements that were correct in the first survey contained errors in the other and *vice versa*. The participants saw only one version of each text. The 12 short advertisements that contained either letter misspellings, typographical errors or errors in using spaces were

judged by 122 participants: 30% men and 70% women. They were told to evaluate the diligence and trustworthiness of the advertisement's writer on a 5-point Likert response scale. The results of this experiment were analysed quantitatively and qualitatively.

The first hypothesis was validated, the second one was validated partly and the third one was not validated. Texts containing errors received lower ratings than texts without any errors, therefore misspellings do play a role in forming an opinion on the text's author. Errors influenced the rating of diligence more negatively than of trustworthiness. But there were errors that the participants in this experiment thought worse of: typographical errors and letter misspellings received less points than errors in using spaces, but the results don't show exactly which of the first two types of errors influenced the opinion on the writer more.

The third and last hypothesis was not validated because men were a little bit more critical towards errors. The results regarding both genders were overall quite similar.

Mina, Merily Šmidt (sünnikuupäev 20.10.1994),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Suhtumine teksti autorisse keelevigade põhjal“, mille juhendaja on Liina Lindström,
 - 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus 28.05.2018